

De Eraut

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 25 Juni 1881 (Staatsblad No. 126.)

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van het blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertenties aan de ADMINISTRATIE; Bureau: Warmoesstraat 96, te Amsterdam.
Insendingen, die later dan Donderdag 's namiddags te 12 uren worden ontvangen, komen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking.

Zondag 12 December 1909. No. 1667.

Abonnementen: franco aan huis, per drie maanden f 1.30, voor België per jaar f 5.30 bij vooruitbetaling, voor het verdere buitenland en Ned.-Indië per jaar f 8 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers f .10. Abonnementen worden aangenomen door het Bureau te Amsterdam, Boekhandelaren, Postdirecties enz.
Advertenties: van 1 tot 6 regels f 1.20, voor elke regel meer f .30.
Aanvragen en vernieling van afgedrukte f .12 per regel.

Pro tiege.

DERDE REEKS. (Vierde gedeelte).

Christus Koningschap en de Maatschappij.

XIII.

Doch waarlijk zal ik dit geslacht vergelijken? Het is gelijk aan de kinderen, die op de markten zitten, en kunnen geenen toeroepen.
En zeggen: Wij hebben u op de markt gespeeld, en gij hebt niet gedaan; wij hebben u klaagliederen gezongen, en gij hebt niet gewend.
Matth. 11: 16 en 17.

Van lagere orde, maar niettemin eveneens van betekenis voor de saamleving en ontplooiing van het Maatschappelijk leven, is het spel. We nemen het spel hier in zijn meest uitgebreiden zin, zoodat er ook het spelen van muziekinstrumenten en het rangspel onder valt. De kunst in hooger zin blijft er buiten; die komt later afzonderlijk ter sprake; maar in zoverre ook de toonkunst, reeds bij het spraakgebruik, zich tot spel leent, en ons het spelen en bespelen geeft, moet ze hier onder het algemeen begrip van spel worden opgenomen.

Het spel nu is een ongedwongen uiting van onze menscheijke natuur, en op zich zelf ligt in het spel zoo weinig iets verkeers, dat zelfs van de Eeuwige Wijsheid, die in den Tweeden Persoon der H. Drie-eenheid verpersoonlijkt is, in Spr. 8: 30—31 gezegd wordt, dat hij „te allen tijd voor Gods aangezicht spelende was, en spelende in de wereld zijns aardrijks, zoodat zijn vermakelingen waren met de menschenkinderen.“ De neiging tot het spel is alzoo niet iets, dat strijd met ons geschapen zijn naar den Beelde Gods en naar Zijn gelijkenis, maar dat er veel meer tot voortvoert. Bij het kind ziet de neiging om te spelen en dien trek naar het spel dan ook van zelf opkomen. Ge moogt aan het kinderspel leiding kunnen geven en het kunnen verrijken, maar te leeren behoeft ge het spelen aan het kind niet. Een frisch en gezond kind speelt van zelf, en een misverig en dreinerig kind, waarin geen natuurlijke trek werkt, leert ge 't spelen toch nooit. Ge kunt 't kind wel gespeeld geven, maar noodzakelijk is dit niet, en al te veelsoortig en te keer afgewerkt gespeeld onderdrukt veel meer den lust in het spel bij het kind, dan dat het dien aanmoedigt. Met iets wat 't vanzelf bedacht, gevonden of gemaakt heeft, speelt het kind veel liever dan met uw prachtige speeldooden. En ook dit ligt in den aard der zaak. Het spel toch is in zijn wezen niet anders dan een bezig zijn met het lichaam, of een bezig zijn met den geest in volkomen onafhankelijkheid, geheel naar eigen inval, aandrif of inspiratie. Achter ons gewone doen zit het heilige moeten, sterke drang en dwang van taak en roeping; het is alles plichtmatig, onvrij en noodzakelijk; hetzij dan dat die dwang en noodzaak komt van anderen die ze ons opleggen, of wel dat de ernst van ons eigen bedoelen er ons zelf toe verplicht. Tegen dit gedwongen van het moeten staat het spel als vrije actie over. Wie moet, is bij dit moeten gebonden aan allerlei regelen, allerlei voorschriften, en allerlei hinderpalen staan hem in den weg. Als hij in heel iets anders lust zou hebben, moet hij dit hem lieve laten, en zich bejerven in wat hem niet aantrekt. Tusschen plicht en neiging gaapt gedurig een kloof, die slechts hooger ernst overbrugt. Vandaar de prikkel, die gedurig werken moeten om iemand aan zijn plicht en taak te binden, en de straffe hand die soms moet aangelegd, om hem te houden bij wat hij liever glippen liet.

Doch nu komt het spel, om 't kind, om den mensch uit die onvrije in een vrije wereld over plaatsen. Als de taak af is, kan men tweerlei doen, of genot zoeken in het niets doen, of zich vermaken in het anders doen. Het eerste kweekt den luiaard, het tweede het frische karakter. En dat anders doen is nu vanzelf spelen, waarin 't spel dan ook bestaat. Men heeft dan een behoefte, om als de taak af is, toch bezig te zijn, maar wil nu bezig zijn op eigen manier, niet met een bepaald doel; aan niets en niemand gebonden; geheel den teugel vierend aan zijn zin en lust; niet aan de koude werkelijkheid, maar aan de rijke verbeelding zich aansluitend; en in die wereld der verbeelding naar hartelust te werk gaande. In het spel maakt men van alles wat men wil. Men geeft onder kinderen elkaar andere namen. De een is papa, de tweede mama, de derde is tante, de vierde is de bode, de hond is de wolf, en zoo krijgt alles, mensch, dier of ding, een naam of betee-

kenis uit de pure fantasie. Men speelt dat men in den Haag is, terwijl men zeer goed weet dat men op Urk zit. Een moet zich ziek houden, die zeer goed weet, dat hij perfect gezond is. Al dat spelen van kinderen onder elkander is pure verzinning, waarmee men speelt en toert gelijk men goed vindt; maar bijna altijd spelen de kinderen dat ze groote menschen zijn, en plaatsen zich op die manier in een eigen, verzonnen leven. Een ander maal zal dat spel zich niet op de fantasie richten, maar op betoon van kracht, wie het hardst loopen, wie het hoogst springen, wie 't langst hinken kan. Weer een andermaal zal men exercitie van vindingrijkheid en geheugen en nadenken houden, door raadsels op te geven. Dan weer zal 't een spel op goed geluk zijn, als men met den blinddoek voor oogen de personen zoeken moet. Kortom, op allerlei manier zoekt 't kind voor hand, hoofd of hart een bezig zijn in volle vrijheid, vrij vooral van plicht en taak.

Nu doet zich reeds bij het spelen van onze kinderen het verschijnsel voor, dat ze medespelers buitenshuis zoeken. Ook de kinderen van eenzelfde gezin spelen wel met elkander, vooral in de prille jeugd, maar als de kinderen even opgroeien, geeft toch het saamgaan met andere kinderen aan hun spel eerst de ware fleur. Er worden kinderen van buitenaf gevraagd om met hen te spelen, of ze worden zelve gevraagd om bij anderen te komen spelen; of ook ze gaan met andere kinderen de straat op of de wei in. Dit ligt nu ten deele zeker daaraan, dat een kind niet dan hoogst zeldzaam een kind, dat even oud is, in eigen gezin vindt; dat meisjes eerst meisjes, en jongens aanvankelijk jongens zoeken, en dat dit in eigen gezin niet altijd lukt. Later slaat dit weer om en doet zich het omgekeerde bezwaar thuis voor. Ook komt het voor dat een kind wel buitenaf, maar niet in eigen huis, een kind van zijn soort, neiging, aard en inborst vindt. Reeds op zichzelf trekt ook de variatie aan. Een kind van de bureu brengt leven, een ander element in den kring. Maar hoofdzakelijk van deze neiging om 't vreemde kind te zoeken, is en blijft toch de saamhorigheid van mensch en mensch, en aller inlijf in het organisme der ééne menscheijkheid. Het is de gemeenschapsrek die in onze kinderen vooral bij het spel uitkomt; en reeds hieraan ziet men, hoe ook het spel behoort onder die verrijkende factoren van ons menscheijk leven, die ons het gezin uit en in de maatschappij brengen. Spel vereenigt. Alleen gaat 't spelen niet. En het brengt op voet van gemakkelijker omgang saam en bijeen, wat anders stijf langs elkaar heen leeft. Vandaar dat het spel welterdege meer relevant als maatschappelijk saamlevende en maatschappelijk mensch aan mensch snoerende kracht.

Die betekenis zou het spel natuurlijk niet bezitten, indien het tot onze kinderwereld beperkt bleef, maar juist dit is niet het geval, en moet het niet zijn. Als de ouderdom en de grijsheid daar is, en stremheid der spieren de vrije beweging bemoeilijkt, moge voor vele spelen de lust er uitgaan, toch stelt zelfs de oude van dagen zich dan schadeloos op ander gebied, door schaakspel, toonkunstspel, het zien naar spelen van voorstellingen en dies meer. Doch de oude dag nu daargelaten, verzeft het spel ons menscheijk leven in al zijn stadien, ook al neemt het gedurig een ander karakter aan. Juist om de strakke inspanning, waarin men zijn dagtaak volbrengt, heeft men behoefte aan ontspanning en uitspanning, twee beelddespreuk gekozen woorden, maar die de zaak toch niet onjuist uitdrukken. Zoolang het paard den wagen trekt, is het in het leroen of aan den dissel boom vast, zit bekeld in het tuig, draagt in den bek de stang, loopt het aan den teugel en hoort 't de zweepachter zich. Dat is ingespannen zijn. Maar mag het naar de wei, dan vallen al die banden, dan gaat het uit zijn beklanning, draaft huppelend het laud in of rolt zich in het malsche gras spelend om. En dat is het ontspannen of uitspannen zijn. En zoo nu heeft ook de mensch gedurig ontspanning noodig, ontspanning voor den geest, ontspanning voor het lichaam. Blijft die uit, dan lijdt de stemming. Het eentonige van het alledaagsche leven stemt somber, dooft den moed, wekt verveling. De vele verdrietelijkheid en moeilijkheden van het leven maken onze gal te zeer werkzaam. Vooral personen van melancholischen aanleg kunnen op die manier geheel in hypochondrie vervallen. En juist de ontspanning die het spel geeft, is het natuurlijke en vanzelf geboden middel, om deze wolk der somberheden te doen afrijden. Maar ook omgekeerd, als hooge vreugde het hart vervult,

en de feeststemming zich van ons meester maakt, sprak altoos de behoefte, om deze vreugde ook in het spel te uiten, tot zelfs in het heilige toe. Mirjam met haar maagden speelden, zongen en dansten toen Israël de Rode Zee achter zich had, en David speelde en danste voor de Ark uit, toen deze naar Sina's heuvelvlak werd opgevoerd. Volksfeesten zijn dan ook ondenkbaar zonder dat er zich 't spelen op allerlei muziekinstrument en het zich vermaken in allerlei volksspelen met verbindt. Zeker, ook feestdagen worden misbruikt en loopen soms uit op uitgieting van brooddrankenheid, maar op zichzelf is het houden van feestdagen onmisbaar voor het volkshumeur, en in het blijgeestig houden van dit volkshumeur ligt metterdaad volksterkte. Ten strijde trekt een leger moediger en bezield op, zoo de muziek indringend en ernstig spelend vooropgaat. Men weet wat wonderen de jonge tamboers van Napoleon uitrichtten. Er moet nu en dan breking in het leven komen, ons instinctieve leven moet af en toe ons denkend en plichtsleven op zij zetten, men moet zich eens kunnen geven zoolks men is, men moet dit niet in de eenzaamheid, maar met anderen saam kunnen doen. En bij al deze ontspanning, op wat voet ook ingericht, komt altoos het spel weer opdrukken. Bij een bruloff zelf van lieden op reeds gevorderden leeftijd, wil men muziek, wil men voorstellingen geven, wil men allerlei gezelschapsspelen inspelzen. Men heeft dan behoefte uit zijn stijven Hollandschen plooi te komen, en spieren, zenuwen, hersenen te ontspannen, en aan de gal hare heerschappij over ons gemoedsleven te betwisten.

Ons volk komt daarbij, vergeleken bij andere volken, stellig achteraan. Onze aard is niet los, maar eer stijf, en als we uit die stijfheid uitkomen, en los worden, slaat het karakter van ons volk licht in ruwheid en ongehoorzaamheid over. Onze volkszang is niet ontwikkeld, goed zingen kan een groep uit ons volk maar zelden, de volksdans is hier niet inheemsch, onze volksfantasie is sober aangelegd, we hebben voor de ontspanningsuren geen hoogen aanleg. De grens aan het oosten over, hoort ge in Duitschland daarentegen veel schooner zang, veel rijker toonkunstspel, en beweegt zich alles in beteren sferen. En komt ge in Italië of Spanje, of ook maar in Frankrijk, dan ziet ge terstond, dat de aanleg voor een goed volksfeest in het zuiden en westen veel geschikter is dan bij ons. Zelfs in België valt dit reeds op te merken. Toch is daarom het spel van allerlei aard ook bij ons steeds vrij sterk ontwikkeld geweest. Het kolven, het kegelen, het schieten naar de gaai, het ringtellen en ringrijden was hier van oudsher inheemsch. Het schaatsenrijden was steeds een echt Hollandsch vermaak. Als het ijs zich even vlijde, vlamden in Friesland de oogen van jong en oud reeds op. Zelfs kan men zeggen, dat er met name in Engeland de lichaamspeelen zich zoo krachtig ontwikkelden, deze soort spelen in ons land, in onze bloeitijd, terdege hebben gebloeid. Nu vervalt hun deel, nu bootsten we de Engelsche spelen na. Of dit voor onzen volkmaard winst of verlies betekent, zij nu daargelaten. We wijzen er slechts op, dat het volkspel ook hier te lande in onze Calvinistische bloeiperiode een zeer hooge betekenis heeft gehad, en dat alleen het pseudo-Calvinisme aan allespeelen zijn haat zwoer. Wat hiertoe aanleiding gaf, komt zoortsaks ter sprake, thans zij er slechts op gewezen, dat de draag naar spel en ontspanning ook hier wel waarlijk gevoeld is, en zich op allerlei doeltreffende wijze heeft geuit. Men zocht het spel voor vrije lichaamsbeweging, men zocht het spel voor vrije geestesoefening, men zocht het spel ter bevrediging van zijn fantasie. Zelfs zoo onvankelijk was ons volk voor poëzie, dat Cats als dichter een plaats in ons volksleven wist te veroveren, zoolks dit aan bijna niet één dichter, bij wat volk ook, gelukt is. De vatbaarheid voor poëtisch genot, zij 't ook op lage schaal, zat er bij ons volk nog in. Schommel en wip, stuivertje verwisselen en hardloopen, biljartspel enz. sterken de lichaamsbewegingen. Raadsels raden, dammen, schaken en wat niet al oefenen de geestelijke faculteiten. Zelfs speelde men in het klein komedie om de fantasie te bevredigen. Op alle terrein zocht en vond men ontspanning met vrije inspanning gepaard. Dat hield ons lichaam toen blijmoedig, onzen geest frisch, en het zijn niet de slechtste dagen uit ons nationale leven geweest, toen dit breken van den ernst van het leven door het spel, wel te verstaan door een onschuldige spelen, nog vaderlandsche gewoonte was.

Maar natuurlijk, ook hier kwam de zonde zich in mengen, en bedierf het spel almeer

op elk terrein. Drieërlei werkte hiertoe mede: het geld, onzedelijk bedoelen, en de zucht om van de Fortuin instee van God Almachtig zijn heil te verwachten. Het om geld spelen drong bij alles in. Bij het biljartspel, bij het kaartspel, bij het damspel, soms zelfs bij het anders zoo edele schaakspel. Als er geen geld als inzet was, deed men zijn best niet. Ook vroeger had men dat wel gevoeld, maar loofde toen prijzen uit, iets wat altoos veel nobeler karakter toont dan het spelen om baar geld. Vooral bij het mastklommen droegen die prijzen in alle steden een eigenaardig karakter. De prijzen hingen dan omhoog, en men moest tegen de gezepte mast op, om er die prijzen af te halen. Maar die idee van een prijs ging almeer teloor, en geld werd hoofdzak. Vooral het kaartspel heeft er dat om geld spelen ingebracht. Alleen het dominospel wist er zich nog lang aan te onttrekken, tot ook dit ten slotte voor de verleiding bezweek. Vooral hieruit verklaart zich de tegensin, dien het kaartspelen in onze kringen almeer begon in te boezemen, zoodat men zeer wel zeggen kan, dat het kaartspel bij ons thans contrabande is geworden. Het geld had ook dit, dat het 't valsche spelen bevorderde, en mees hierdoor het kaartspel gelukkig in miscrediet bracht. Op zichzelf is het kaartspel natuurlijk even onschuldig als andere spelen, deels op vernuftige vinding, deels op goed geluk drijvend, maar het misbruik bracht het onder ons, en terecht, in onbruik. Gelijke uitwerking had de zonde, zij 't ook op andere manier, door het zich mengen van het onzedelijke in het spel. Iets wat zich met name voordeed bij den dans en bij de komedie. Beide zijn in hun aard onschuldig, en zoolang ze bij onze kinderen in dien staat van onschuld blijven, wekken ze niemands tegensin. Men ziet het graag dat kinderen huppelen, springen en dansen, en men vindt het aardig als ze op hun wijze komedietje spelen. Maar op later leeftijd mengen de passies zich hierin, en hierdoor ging maar al te spoedig het onschuldig karakter teloor. Bij den dans behoefte dit geen nadere aanwijzing, en ook ons tooneel zonk er geheel onder weg. Volksvertooningen liet zelfs Calvin te Genève op de openbare markt spelen. Wat kwaads zou er ook in steken, om een historisch drama of een zedespel door levende personen te doen vertoonen. Maar allengs werd de komedie een tooneel van beroepsartiesten, en toen hier ook de vrouw zich in mengde op een wijze, die alle schaamte ten leste terijde wierp, en schier aan elke vrouw het deugdraam blijven onmogelijk maakte, ontarda de het tooneel zelf al spoedig in een vertooning van schaamteloze onzedelijkheid en zonde, zoodat het niet anders dan slechten invloed van zich kon doen uitgaan. Een deugdraam spel trok niet. Een vuil stuk bracht geld bij hoopen op. En zoo is allengs heel ons tooneel ontarda.

Maar toch, het diepste greep de zonde in het spel in, toen schier uitsluitend het hopen op kans en op goedgeluk het spel ging beheerschen. Hoe minder de geest zich bij het spel had in te spannen, hoe meer men er op uit was, om in 't spel de Fortuin te aanbidden, en bij de Fortuin eigen fortuin te zoeken. Dit voedde de verborgen gedachte, dat er nog wel een andere macht dan God is, bij wie men zijn geluk kon beproeven, en zoo kwam voor het geldzuchtig hart de Fortuin op de plaats te staan, die alleen aan God toekomt. Vergeten werd, dat wel het lot in den schoot wordt geworpen, maar dat het beleid daarvan bij den Heere is. Maar neen, het beleid van het geldspel zou nimmer bij God, maar eeniglijk bij de Fortuin zijn, en de gunst van die Fortuin zou men zich pogen te verwerven. Dit doode alle religie, werd afgevoerd in schaamtelozen vorm, en zoo is toen het lotspel, de speelbank en de weddenschap bij wedstrijden opgekomen, die maar al te vaak in volkomen financiële schipbreuk en zelfmoord geëindigd zijn. Later is dit roekeloze spel op de beurs overgebracht, en vond in de speculatie op de beurs haar volanding. Het gevaar dat hierin school, is volstrekt niet terstond ingezien. Soms zelfs zijn oudtijds kerken uit lotspel gebouwd, zijn er weldigheidsloterijen door vrome Christenen ingevoerd, en meer dan één beijdend Christen, die gruwde van het kaartspel en de speelbank uit de hoogte veroordeelde, zag er toch niets geen kwaad in, om aan de speculatie op de beurs mede te doen. Zoo weet de zonde het geestesoog te verblinden. Het zoeken van de beslissing door het lot kan geoorloofd en zelfs geboden zijn, zoo men den Heere zijn God daarmee om de beslissing kan vragen. Maar alle lotspel, dat niet in afhankelijkheid van God gespeeld wordt, dat alleen aas op de gunst van de Fortuin, is reeds daarom geoordeeld. Bij het spel, dat naar zijn oorspronkelijke be-

doeling ontspannen en den geest verfrischen moet, wordt de speler door alle lotspel veel meer in duizend angsten gekneld. Het benaauwt in steed dat het ontspannen zou. Het zoekt Mammon in plaats van den Heere, en hoe meer het gelukt om het lotspel tegen te gaan, hoe meer gevaren van het volksleven zullen worden afgewend. Vooral de Overheid moet ophouden, dit lotspelen in geld door haar eigen Staatsloterij aan te moedigen. Het heet dan wel dat ze dit doet, om aan verkeerde loterijen den pas af te snijden. Maar zonde wordt nooit door zonde gekeerd. En hoe onschuldig ook het kienen om enkele centen moge schijnen, toch voedt en kweekt het den trek bij het kind, om door het lot geld machtig te worden, en werkt daardoor altoos verkeerd.

Ontegenzeggelijk heeft dit alzijdig insluipen van de zonde in het spel, voor wie vroom leven wil, het terrein van het spel zeer beperkt, ook daardoor, dat het spel op maatschappelijk gebied ons en onze kinderen zoo vaak in aanraking brengt met personen uit kringen, waar een geheel andere levensopvatting heerscht, iets wat zoo licht verleidend kan werken. Men voelt gedurig, dat men zijn kinderen niet met alle andere kinderen kan laten omgaan, en zelf voelen we, hoe de omgang met lieden van geheel anderen zin altoos slechts in zeer beperkte mate mogelijk is. De toestand is nu eenmaal zoo, dat wie van Christelijken huizeis zonder onderscheid alle spelen te mijden heeft, waarbij het geld inzet, de zedelijke standaard gezonden, en de Fortuin de beheerscheres is geworden. En ten anderen dat wij voor ons en onze kinderen deze spelen goeddeels op eigen terrein hebben te zoeken, waarbij vooral de oprichting van Christelijke zang- en muziekgesellschaften, van Christelijke jongelieden- en meisjesverenigingen en zooveel meer hulpe kan bieden. Alleen hiervoor wachtte men zich, dat men om het misbruik het gebruik van het spel niet in den ban doe. Lichaamspeelen zijn voor ons noodig, om het lichaam gezond en op kracht te houden; spelen van geestelijken aanleg zoolks dominospel, dam- en schaakspel zijn voor ons onmisbaar; gemengde spelen die deels het lichaam oefenen en deels den geest scherpren, zoolks het biljart, de kolbaan enz., mogen niet uit ons leven geweerd worden. Alle creatuur speelt. De dieren spelen en Gods engelen spelen voor zijn heiligen troon. Het spel staat nu eenmaal tegen het sloven en slaven over. Het brengt een ontspanning, waaraan ook onze menscheijke natuur een ingeschapen behoefte heeft. Het is een der vele factoren, die het maatschappelijk leven saambinden, instandhouden en veraangenamen. En de kunst is maar, en zal in toeneemende mate worden, om voor ons en onze kinderen ook op het spel zulk een eigen stempel te drukken, dat het insluipen der zonde zooveel doenlijk gekeerd worde, en het spel gericht, en eeniglijk gericht, worde op het doel, waartoe God het spel ook aan den mensch, en in den mensch den zin en den lust voor het spel, gegeven heeft.

„De Bijl aan den Wortel.“

En de bijl ligt ook alreede aan den wortel der boom; alle boom dan, die geene goede vrucht voortbrengt, wordt nagehouden en in den vuur geworpen.
Luc. 3: 9.

„Zoolks de boom valt, blijf hij liggen“, is steeds op den mensch toegepast. Die vergelijking van den mensch met een boom loopt heel de Schrift door. In Jezus' gelijkenissen vindt ge haar terug. Jezus' zeggen: „Ik ben de wijnstok, en gij zijt de ranken“ geeft gelijke beeldspraak. En zoo is het niet vreemd, dat ook Johannes de Dooper bij zijn boetspredicatie in diezelfde beeldspraak zijn gehoor toesprak, toen van den boom op den wortel ging, en bij dien wortel de bijl aanbracht, waarmee die boom zou geveld worden, zoo zijn vrucht uitbleef.

Er is een eigenaar van den hof, waarin die boom staat, en die bezitter heeft dien boom er geplant met een doel. Dat doel was om van dien boom zijn vrucht te gewinnen. Komt nu die vrucht niet, dan staat die breedgetakte boom daar alleen voor zichzelf, beslaat de plek en suigt de sappen op, zonder dat 't den eigenaar eenig gewin brengt. Dan mist die boom het doel van zijn bestaan, en straks is de eigenaar besloten, om dien boom uit te roeien. Toch toelt hij nog. Het kon nog beter. Zelfs legt hij, om die beterschap uit te lokken, nog mest bij den boom. Maar als ook dit niet helpt, dan staat zijn besluit vast, dan moet die boom vallen. Eindelijk neemt bij de bijl op, en draagt die naar den onnutten boom toe, en legt die bijl neer op zijn wortel. Die bijl nu, zoolks hij daar ligt, is het teken, dat het vonnis niet slechts onherroepelijk is, maar